

Pluspensioen

Hoewel de financiële crisis in ons land lang niet zo diep gaat als in de Verenigde Staten zijn er hier toch ook banken met slechte leningen. Wat er allemaal in de financiële wereld gebeurt is niet meer te overzien, blijkbaar ook niet meer door de instanties die verantwoordelijk zijn voor het toezicht erop.

Het vervelende is intussen dat iedereen ongewild deelneemt aan dit bedrijf en er het slachtoffer van kan worden. Immers, de pensioenvoorzieningen zijn grotendeels belegd in de vrije markt waar het dus helemaal mis kan gaan. Alleen het AOW-deel van het pensioen is veilig omdat het gekoppeld is aan het bnp en daar, via het parlement, altijd zicht op is.

In de opzet van Drees zou de hele AOW uit premies betaald worden. Maar door de vergrijzing zouden de premies nu te hoog moeten worden; dat is politiek niet meer haalbaar. Het wordt nu dan ook algemeen aanvaard dat een substantieel deel van de AOW uit de algemene middelen wordt betaald.

De kredietcrisis toont aan dat de overheid niet kan volstaan met alleen maar een formeel toezicht op de banken maar dat zij, zeker in crisissituaties, ook financieel moet deelnemen in het bank- en verzekeringsbedrijf. De vraag rijst dan: kan de overheid niet, althans voor een deel, ook de gewone, niet-AOW-pensioenen, regelen en voor haar rekening nemen? Daarmee zou voor velen een grote onzekerheid in de pensioenvoorziening wegvallen.

In tegenstelling tot de AOW, die een overdrachtssysteem is, zou zo'n pluspensioen een spaarsysteem moeten zijn. Deelname eraan is vrijwillig en ook de hoogte kan men zelf kiezen door de hoogte van de maandelijkse inleg. Hoewel men ook korter kan sparen gaat de verdere analyse uit van een standaardsituatie met een inlegperiode van veertig jaar. De pensioenperiode daarna wordt op twintig jaar gesteld. Omdat dit de helft is van de spaarperiode zou, zonder rentewerking, het maandelijkse pensioen dan het dubbele bedragen van de maandelijkse inleg.

Maar de pluspensioenen worden betaald uit de individuele, met rente-op-rente gekapitaliseerde inleggelden (exponentiële groei), volgens een vaste rentevoet. Over zo'n lange spaarperiode komt het pensioen dan veel hoger uit, bij drie procent rente niet twee maal de inleg, maar al ruim vijf maal dat bedrag; met vier procent rente al meer dan zeven maal.

Om geen onoverzienbare verplichtingen op zich te nemen zou de overheid het pluspensioen kunnen beperken tot de omvang van de huidige AOW. Voor een pluspensioen van deze hoogte (achtduizend euro per jaar) zou bij drie procent rente de maandelijkse inleg dan 130 euro bedragen. Bij vier procent rente wordt dat honderd euro per maand. Wanneer de werkgever, zoals gebruikelijk, twee derde deel van dit bedrag voor zijn rekening neemt, is er over zo'n lange spaarperiode met een beperkte inleg, ten opzichte van de AOW, dus al sprake van een verdubbeling van het pensioen.

De financiële consequenties voor de overheid zijn als volgt in te schatten. Bij volledige deelneming zou bij zes miljoen werkenden de overheid, bij drie procent rente, jaarlijks tien miljard euro te beheren krijgen. Bij vier procent wordt dat zeven miljard. Omdat de uitkeringen pas veel later op gang komen, wordt er zo een enorme buffer opgebouwd, van tweehonderd miljard euro. Bij de AOW is dat niet het geval omdat voor de 65-plussers de AOW meteen ingaat. Door het ontbreken van die buffer is het dan ook

onmogelijk om het systeem te wijzigen; immers iedereen die zijn leven lang premie betaalt zou dan niets krijgen. De vraag is dan: kan de overheid al dat geld absorberen en zinnig besteden om te zijner tijd het pluspensioen te kunnen uitkeren?

Om haar diensten te kunnen aanbieden maakt de overheid, naast belastinggeld, regelmatig gebruik van leningen op de kapitaalmarkt: de staatsschuld bedraagt een substantieel deel van het jaarlijkse bnp. Op deze leningen wordt de marktrente, ten minste vier procent, betaald. De aflossing en de rente moeten uit de belastingen betaald worden. Daarmee drukt de burger om zo te zeggen zijn waardering uit voor de overheidsdiensten. Hoewel terugbetaling wel verzekerd is, kan de overheid om politieke redenen de belastingen niet te hoog opschroeven. In haar dienstverlening moet zij dus efficiënt, marktconform handelen, ook met het op de kapitaalmarkt geleende geld. En zij kan dat ook; waar zij haar diensten privatiseert wordt er vaak niet zo veel beter gepresteerd. In plaats van via leningen op de kapitaalmarkt kan de overheid haar kapitaalbehoefte in de toekomst dus dekken met de premies van het pluspensioen.

Overigens, na een aantal jaren zou, net als nu bij de AOW, niemand zich nog afvragen in hoeverre de pluspensioenen uit premies dan wel uit de algemene middelen betaald worden.

GERRIT BOSCH

Natuurkundige, gepensioneerd medewerker van Philips Research